

Editorial 2015/X/3

Jana Dlouhá

Envigogika 10 (3) – Úvodník/Editorial

Publikováno/Published dne 31. 12. 2015

DOI: [10.14712/18023061.511](https://doi.org/10.14712/18023061.511)

Vážení naši čtenáři,

Nové číslo Envigogiky otevírá dvě témata: co znamená celostní pohled na vzdělávání, a jak prosadit svobodu jedince v rámci procesu učení (a ve vztahu k autoritě učitele). První téma vychází z tradičních základů pedagogiky tradovaných již od Jana Amose Komenského (1592-1670) a Johanna Heinricha Pestalozziho (1746-1827), na které později navázal Patrick Geddes. V jeho pojetí je úkolem vzdělání působit na celkový rozvoj osobnosti, včetně oblasti afektivní a fyzické (learning via the three Hs: Heart, Hand and Head) (Higgins, 2009) – na rozdíl od (tehdejší) běžné vzdělávací praxe víceméně potlačující smysly a emoce (learning with three Rs: Reading, wRiting, aRithmetic). Holistický přístup postavil dokonce proti abstraktním modelům zkušenostního učení, například využívajících Kolbův cyklus: ty totiž nejsou zasazeny do přímých souvislostí s lidskými hodnotami. Patrick Geddes usiloval o reformu vzdělávání, která by přinesla syntézu stávajících znalostí; především tak chtěl podpořit tvořivost v myšlení i praktické činnosti (Higgins, Nicol, 2011).

O podobně založeném „učení se ve skutečném světě“ (program Real World Learning) diskutuje v tomto čísle Envigogiky více autorů: [Jan Činčera jej představuje](#) jako příležitost k novému pohledu na problematiku hodnot a rámců v outdoorové environmentální výchově, na což reaguje [Lewis Winks svou polemikou](#) s teoretickými východisky tzv. „modelu ruky“, který je hlavním nástrojem pro plánování a hodnocení tohoto typu výchovy. Způsoby [využití modelu pro hodnocení pobytového programu](#) environmentální výchovy ukazuje opět Jan Činčera – přínosem je možnost analyzovat proces učení i jeho dílčí aspekty v rámci navržených kategorií. O tom, jak vnímat svět prostřednictvím smyslů – a také o tom adekvátně hovořit pomocí nových jazykových forem – pak pojednává [recenze Lubov Vladykové](#): věnuje se nedávno přeložené práci Davida Abrama.

Druhé téma navozuje spíše jen jeden text tohoto čísla, který se týká názorové svobody jedince v okolnostech výchovy. Kde je hranice mezi vedením a vyváděním (*educare, educere*), což je první a zásadní výchovný úkol, a kde začíná manipulace, o tom se vedou vášnivé debaty – týkají se vztahu mezi normativní povahou vzdělávání, a jejím instrumentálním zjednodušením v praxi (srov. Wals, 2009). V tomto čísle Envigogiky se této otázce věnují autoři [Bohuslav Binka, Jan Činčera a Martin Černý](#), kteří ukazují model RWL ve světle Schwartzovy teorie hodnot; docházejí k závěrům o potřebě kritické sebereflexe učitele. Jak už to bývá, téma svobody prosvítá i v dalších publikovaných textech, například když [Jiří Kmínek představuje svůj program](#) přirozeně a přírodně vedené výchovy chudých peruánských dětí, který přes (anebo možná právě pro) nedostatek formalizovaných postupů může mít velký dopad na samotné děti i místní komunitu.

Zde se vracíme zpět k tématu prvnímu: „holisticky“ je založen i koncept kompetencí jakožto důležitých výsledků, ale i předpokladů učení – takto je analyzován u vysokoškolských

učitelů v regionu střední a východní Evropy [v jednom z dalších z článků](#). A přehled tohoto čísla uzavíráme odkazem k „celkovému“ smyslu a směřování lidského života, jak o něm uvažují [Mark Hickman, Colin Beard a Alison Inkster](#). Jejich text na téma proměny vztahu (horolezců) k přírodním místům v průběhu dlouhých let jejich aktivního sportování ukazuje mimo jiné, že „osvobozující“ působení přírody v tomto autentickém vztahu bývá často doceněno až po letech, v perspektivě hodnocení celé životní cesty.

Abyste při veškerém svém konání měli na paměti tento smysl již od samého počátku, vám přeji editoři a redaktoři tohoto čísla Envigogiky

Jana Dlouhá

Další zdroje informací:

- Higgins, P. (2001c). Student outcomes: Learning with heart, hand and head. In A. Nilsson (Ed.), *Outdoor education: Authentic learning in the context of landscapes - Volume 1* (pp. 10-12). Sweden: Kinda Kunskapscentrum.
- Higgins, P., & Nicol, R. (Eds.). (2002). *Outdoor education: Authentic learning in the context of landscapes* (Vol. 2). Sweden: Kinda Kunskapscentrum. 93p
- Higgins, P. (2009). Into the big wide world: Sustainable experiential education for the 21st century. *Journal of Experiential Education*, 32(1), 44–60.
- Higgins, P. & Nicol, R. (2011). Professor Sir Patrick Geddes: "Vivendo Discimus" – by living we learn. In C. Knapp & T. Smith (Eds.), *A sourcebook for experiential education: key thinkers and their contributions* (pp. 32-40). New York: Routledge. (Draft copy attached - I don't have a pdf of the final version).
- Arjen E.J. Wals (2010) Between knowing what is right and knowing that is it wrong to tell others what is right: on relativism, uncertainty and democracy in environmental and sustainability education, *Environmental Education Research*, 16:1, 143-151, DOI: 10.1080/13504620903504099